

ПЕРЕДПАТА на „РУСЛАНА“

вноситься: в Австрії:
на цілий рік . . . . . 24 К
на пів року . . . . . 12 К
на чверть року . . . . . 6 К
на місяць . . . . . 2 К

За границю:

на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 доларів або 14 рублів; з висилкою двічі в тиждень 6 доларів або 12 рублів; з висилкою щодня 5 доларів або 10 руб. Поодинокі числа по 10 сотиків.

Телефон Редакції ч. 1484.

Конто почт. щадниці ч. 98.704.

РУСЛАН

християнсько-суспільний деньник.

„Виреш ми очі і душу ми виреш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо русне ми серце і віра руска.“ — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові щодня крім неділі і руских свят о 5 год. по полудні. — Редакція, адміністрація і експедиція „Руслана“ при ул. Хмельовського ч. 15, II. поверх. Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.

Руско-яси звертає ся лише на попередню застерігу.

Рекламації лише неопечатані вільні від порта. — Оповісті звичайні приймають ся по ц. 20 с. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 сот. Подяки і приватні донесення по 30 сот. від стрічки

Русалка Дністрова.

I. Нарада.

Товариші зішлись... Пост!.. Двері зачинили,
В темницю гробову змінило ся число.
Так ісповідники Ісусові творили,
На молитви святі збираючись було.

Падуть палкі слова. „Ми духа проти сили
Повставимо, сильне розвинемо крило;
Ми свого Лазаря добудемо з могили,
Лиш мови треба нам, а рушимо село.

Подвигнеть ся народ. Як велитень закутий
Кайданами струсне від Дону до Карпат,
І буде, як в казках лицар невгнутий.

Лиш мову нарядім, бо мова — то булат!
Від мови рідної нам треба починати,
Бо якже то німий буде проповідати?“

II. Перша книжка.

Перша книжка... Ах, кільки принади,
Кільки чару і втіхи для духа!
Хоть кругом шаліє заверуха,
Квіт розвив ся посеред левади.

Хоть кругом безпросвітна темниця,
З неї воля, мов леготом віє,
Хоть докола ніч вуглем чорніє,
З неї сходить поранна вірниця.

Перша книжка. Вона коштувала
Стільки праці і стільки зусилля...
О! бурлива була в Дністрі фіяля,
Як Русалка з глибин виринала!

III. Суд.

Сукном зеленим стіл накритий,
Папери, книги на столі,
І між свічками сумовитий
Христос розпятий на хресті.

В кірслах засіли крилошане,
І цензор Венедикт також.
„Шашкевич! Вшак то ви мєспане,
Русалку видали?... Ну, щож?“

„Я книжку склав.“ Упало слово
Спокійне, тихе, мов сьвяте.
Так в хопті іноді чудово,
Пахуча квітка зацвіте.

„Русалка вийшла у Будимі,
Щоб оминути нашу владу.
Такі діла недопустимі.
Який отвіт, господив, дасть?“

„Оден отвіт я тільки маю,
Се справи рідної любов.
За тебе, мій коханий краю,
Готовий я пролити кров.

Я вірю, рідна наша мого,
Що твоя сила воскресне,
Що ти розвинеш ся чудово.
Коли се гріх? — Судіть мене!“

Богдан Лепкий.

Маркіян Шашкевич

(р. дня 6. XI. 1811. р. в Підлясі, золочівського повіта, † дня 7. VI. 1843. р. сьвященником в Новосілках ліських, каменецкого повіта).

(В століть уродим Поета.)

„Зірничкою розсвіту“ Єго звали, бо Він розпалював у грудях Своїх товаришів такий огонь, який лише „гробова персть угасити може“.

В хвилях завмертя на галицькій землі всякого ширшого духового життя, в хвилях зневіри і байдужности, в хвилях, у яких серед питомців львівської духовної Семинарії, серед найблизших сподіваних провідників українського народу в Галичині, звеніла лише польська мова, а враз з нею ширено патріотичні кличі, щоби жите і душу віддати на оltар польської справи, — Маркіян Шашкевич нагадував Своім землякам, що „руска Мати нас родила і повила і любила“ та взивав до любови рідної, української мови, бо „руске ми серце та віра руска“.

Всі патріотичні польські почування серед української з роду, а польської з пересвідчень інтелігентної суспільности бажав Він звернути на український шлях, щоби враз з нею розігнати „мраки тмаві“, що сповили були тоді галицьку землю.

І чистою, як кристаль, народною мовою промовив він до сонних та байдужних і оспівав у ній Свій жаль і біль Свого народу.

Він линув гадками до рідного села Підлясія, де розкаже

дуб старенький
І еден і другий,
Як там живем ще маленький
Без журби, без туги,

де в садочку серед пісень соловейка минали Єго молоденькі літа, де „колодязь студененький а дуб воду тягне“, під ту підлісецьку гору білу, за якою Єго серце рвало ся у щирій тугі.

Він плакав словами народних пісень над власною долею, плакав сердечно над лихолітєм рідного народу. Татарські часи, що значили свій шлях кровю та розбвом, коли орда „руским тілом годувала ся, русков кривлев наповала ся“, тяжкі умови кріпацтва, панщини тай взагалі суспільного гнету, в якім стояв український нарід, нашли в нім талановитого речника покривджених. І хоть як тяжко було жити українському народови, Поет не зневірював ся. Він шукав опори для Свого народу в глибокій старині.

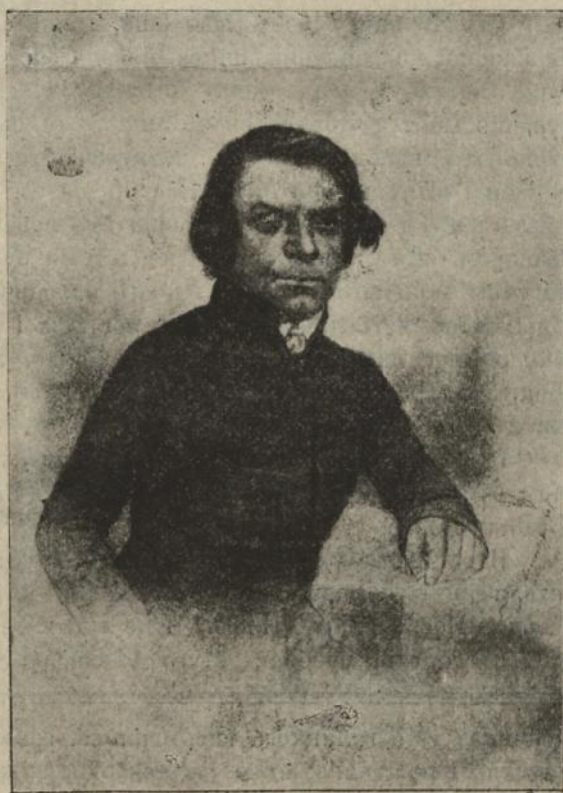
Він оспівував бій князя Ярополка з польським королем, Болеславом Кривоустим, Він викликавав з під могил „руських батьків, боя-

рив, князів“, поминав козацтво, єго спис та шаблюку, величав бандуристів та українську пісню, яка „заквітає себе при Чорному морі“, „заграв весело в степах“, „у водах Дніпра“ амись, прабере ся, „занесе ся над Дністр“, полине під небо і „край сонця сонічком повисне“ та буде літати і буде співати і о рускій славі скрізь сьвіт кузати“.

Сердечною і щирою любовю обіймав Він всі українські землі та рівночасно линув між Словянщину, нагадував їй, „як весело колись було, як то сумно нині в нас“ та своїми перекладами чеських, сербських і польських творів зближував свій нарід до семі Словян.

Та не лише в тім Єго заслуга, що як поет будив рідну землю з просоня. Своїми науковими дослідями промоував він шлях, на яким росте і двигає ся кожний нарід. Він збрав і вглублював ся в народні пісні, в яких живе душа народа, Він відбував студії над українською мовою, що є богатим скарбом нашого народа. Він був одним з перших реформаторів нашої правописи, Він вчитував ся в українську минавшину та виказував, що ми не бездомні, але народом живим, який прожив славне минуле і який має перед собою будуччину.

Він розумів однак, що будуччина належить до потомства і тому звернув він увагу

Іван Вагілевич.

на українську дітвору, для якої уложив одну з перших „читанок“.

І в церкві, як питомець і сьвященик, в хвилі, коли у Львові з проповідниць гомоніло польське слово, Він вводив рідну мову в пороги Божого дому, прстелив їй тут шлях горожанства а своїми починами перекладу сьвятого письма вказав, що рідна мова велична і богата та що вею можна висловити найкрасші мисли і почування.

Та хоть стелив він дорогу нашому народному відродженю, то не судило ся Єму побачити плодів Своїх рук і ума. Не даром виспівав Собі Поет, „що вихор свисне, мороз потисне, буря загуде, краса змарніє, личко счорніє, головоньку склониш, листоньки зрониш, жаль серцю буде.“

Зівяла перед часом цвітка, померкла в зараню зірничка нашого розсвіту а в серцях тих, що бачили працю Маркіяна, остав глибокий жаль.

А на домовині Маркіяна, на Єго праці росло наше жите. І коли ми величаємо себе народом, коли чванимо ся культурними прид-

банями на всіх областях людської праці, то се заслуга не лише генія українського народа, але й тих вірних, безкористних робітників, між якими почетне місце займає вемічний тілом, але велат духом — Маркіян Шашкевич.

І пошанувала українська громада Єго пам'ять в п'ятдесятлітє смерти, коли в році 1893. перевезла Єго моці до столиці князя Льва, щоби тут міг кожний біля Єго могили згадати Єго діла, склонити голову перед Єго заслугами. А сам похоронний обряд був триюмфальним походом борця, що упав у бою, але обезпечив Своім житєм українському народови на землі князя Данила основи для єго розвою.

І коли нині сьвяткуємо столітьє уродин Поета, ставмо біля Єго могили, зросім її слезами вдячности, згадаймо сю велику культурну душу, звеличаймо сю перед часом зморожену цвітку, помянім нашу „зірничку розсвіту“, що була вістником сьвітла і сонця на небосклоні Галицької України!

К. Студинський.

Маркіянове сьвято у Львові.

Сьвятоюрській горі призначено від Всевишнього високе післанництво на рускій землі для руского народу. Не раз, не два розбивали ся о сю релігійну і народну кріпость найсьміливіші удари ворогів, не влучаючи її; ворожі замисли розбивали ся і таяли, мов „воск от лица огня“ а Сьвятоюрська гора стояла і стоїть гордо, споглядаючи в низ, де у єї стіп розложив ся муравельник старинний город князя Льва. Чимже сильна она? „Рускою вірою і руским серцем!“ Однак в добі Маркіяна, коли він підняв народний прапор, гляділи там на се вищими очима. Нині стало інакше.

Під знаменем „рускої віри і руского серця“ стягали ся непроглядні товпи народа під сьв. Юр і на єго узгір'я вчєрашнім ранком. Йшли старі і молоді, багаті і убогі, близкі й далекі, всі одної думки: іменем пробудителя Галицької Руси — іменем Маркіяна Шашкевича — затіснити ще сильніше узлі, що вziali і вьжуть Сьвятий Юр з українсько-руским народом, єго вірою, серцем і розумом.

У стіп високих почувань Маркіянового генія, єго високої думки, горячих бажань єго щирого серця станули всі, кому дорогий геній, думки та бажаня Маркіяна, кому дороге: від-

Яків Головацький.

роджене українського народу в Галичині.

Станули всі від найвишого князя Церкви і Народа. Ексц. Митрополита Шептицького, да малої дїтвори шкільного звання духом, здинені бажаннями. І власне ся гармонія — то найкрасшій символ, що український нарід воскрес, живе і жити буде.

Станули мов карна армія, кождий на своїм становищі із почутем розуміння ваги хвилі, поважно, святоточно... Перед такою масою дрозать супостати, як довго вї осїяю ласка Божа. А всевишній був ласкав... Крізь осїнні хмари продирає ся тепле сонїчко. Легенький подув вітру немов іграє на пестрих стяхках хоругв та стягів... Хоч народу хмаря, царить повага і спокій.

Без крику і гамору уставляють ся довгежні ряди. Рівночасно надтягають із ріжних сторін процесїї із побожними піснями на устах.

Година пів до 1. по пол. Короткий поклик, коменда — і знов супокій. На чоло висунули ся Соколи і Сїчовики в числі 468 з двома музикантами з Ланів (пов. Львів) і з Комарна. За ланівською музикою ступають Соколи в одностроях з прапором зі Львова і делегати в міських Соколі. За ними львівські Сїчовики в лентах. Потім сільські Соколи і Сокилки з Грибович великих (з прапором) і малих, Малехова, Олеська, Дублян, Збоїск (з прапором), Гради, Ляшок мурованих, Рїсної рускої (з прапором), Скнилова, Кожиц, Зелена (з прапором) і Церверова та по кілька сокильських відпоручників інших сільських „Соколів“. Далше народні школи (172 учен.) ім. Грінченка і Шашкевича; учениці (388): виділової школи ім. Шевченка, укр. приватної семінарії учит., прив. гімназїї СС. Василянук; ученики гімназїї (1260): прив укр. гімназїї з Рогатина, Збаража, Буська, Яворова; учительська семінарія львівська, філія і головна академічна гімназія; студенти і студентки університету та політехніки (196); питомці (260), священники (62), члени депутацій (576), 1035 відпоручників з 345 вінками (Спис вінків подамо завтра).

Черга вінців заняла поверх кілометр дороги. На передї несено вінці від сільських товариств: Читалень „Просьвіти“, „Соколів“, кружок „Сільського Господаря“ і ин., за ними від міських товариств (між ними 7 із Стрия), а на кінці кількадесят дуже гарних вінців від львівських товариств. Межи сими вінцями відзначав ся великий вінець з сосни і червоної калїни та з пальмовими листками вінець від „Християнсько-супільного Союзу“ несений між иншим також одним закордонним Українцем. На широких червоних лентах була напис: „Христ. суп. Союз — Борцями за віру і нарід“.

Рїжнородність матеріалу, з якого були увиті вінці, звертала загальну увагу. Найбільше було вінців з самої сосни, або з примішкою збіга, паперових і живих цвітїв, бібулкових стяхок, з жита, пшениці, вїса, барвінку, мірту, астрів, соломьянок, лаврові, калинові, пальмові цілі зелені і зі штучними цвітями та инші. Величезний вінець з сосни з портретом Маркіяна несли львівські переплетники.

Свято письменника.

При всяких таких нагодах, як ось нинїшні 100-літні роковини уродин М. Шашкевича, перекоуємо ся, що це найкрасше і найміцнїйше лучить нас рїдна мова і рїдна література. Она однаково дорога для всіх партій і це найменше розбуджує ворожі почування, злобу і ненависть, у народних партїях. Свято М. Шашкевича стає святом всіх саме через те, що сей письменник пошанував народну мову, нам усім дорогу і спільну. За сїю розумну думку і виконанє її ми величаємо его, бо сама его літературна спадщина, її обсяг і талант, в ню вложений, це не давали би нам причини так величати его. Коли би М. Шашкевич тепер виступив зі своїми поезїями, він не зазнав би і сотої частини сего поважання, якого зазнає лише через те, що прийшов на розумну думку ще перед 80 роками.

Величавий похорон М. Шашкевича в р. 1893., коли то спроваджено его тіло до Львова, манїфестация така величавя, якої у Львові не видїли, вчерашне і нинїшне свято, не менше величаве, се звеличанє не лише памятки Маркіяна, але і загалом звеличанє письменника і то галицького письменника, громадянина і робїтника, який і в теперїшних часах повинен перше вмерти, аби люди замїтили, що він заслужив ся для народу.

Похід числив до процесїї разом 4.321 осіб.

За вінками ступало кільканаїцять львівських і замїсцевих процесїї з духовенством в рїзах а на кінці процесїя з архїкат. церкви св. Юра з мітратами о. Білецьким і о. Туркевичом та з крилошанами. Далше непроглядні юрби вірних в числі поверх 4.000 осіб. Число учасників походу вносило загалом около 10 тисяч людей.

Повагою посував ся величавий похід. Цїлий Львів вироїв ся на улиці. Від плочі св. Юра до лїчаківського кладовища станув шпалїр цїкавих видїв. Зацїкавленє велике і на тему торжества допити і розмови. Видїї, жителї міста Львова, люди, що з нами так тісно звязані історїєю а навіть вузлами кровї, про нас, наше духове житє або мало, або нічого не знають. Вчєра мимоволї довідали ся, що й „у нас є історїя“, що й у нас є традиция, хоч сумна — та славна традиция, із якої черпаємо живої води національного духа. Почули, може по раз першїй про Маркіяна Шашкевича і его ролю в розвитку українського народу.

Тїсний шпалїр сокильських чет станув біля Маркіянової гробницї. Меткі впорядчачки „Сокола“ уставляють прибуваючих учасників торжества. Заповняє ся лїчаківське кладовище. Прапори клонять ся перед Маркіяновими мошцями. Прибувають на кінці хори, найперше гімназіальні, оїсля духовної семінарії, духовенство, на чолї котрого стоять оо. мітрата Білецький і Туркевич, крилошани оо. Чапельський, Стрийський, Мільницький і Войнаровський, а вкінці князь Церкви Ексц. Митрополит Шептицький.

Очи всіх звертають ся на мавстатичну стьтє Ексц. Митрополита, мов дїти кругом батька станула львівська Русь кругом свого князя Церкви і вождя.

Зачинає ся сумний навастанє, при хорї питомців, а оїсля послїдувала

промова Ексц. Митрополита гр. Шептицького:

Рїдко кому данє в довгі лїта по смертї збратї навколо свого гробу представників цїлого свого народу. Великі заслуги, великий талант, навіть великі дїла на те не вистарчають, і великих людей могили коротко по їх смертї присипує порох забутї.

Стоячи над гробом Маркіяна Шашкевича кождий з нас певний, що сеї могили руский нарід не забудє через довгі столїтя, кождий чує, що ми тут зїбрали ся не лиш на те, щоб звеличати великого поета, заслуженого для церкви і вітчизни робїтника. Нас зїбрала днесь велика ідея, котрої Маркіян був неначє прапором. Ся гадка, що перед лїтама була могочим товчком цїлого нашого народного відродження, єсть днесь еще для нас всіх і на віки остане кєрницею живої цїнної води, що зрошує лави нашого церковного і народного житя і все відсївжує зелені надїї на будучє.

Щоб здати собі справу з того, яким гєнїєм був Маркіян, треба нам перенести ся в тї давні часи.

Нарїд дрїмає в неволї панщини, свїтської інтелїгенцїї нема, духовенство вихованє на засадах Йосифїзму. Нікому і не снять ся о якїїсь колись свободї, ніхто о свободї не

сміє і говорити. Ніхто не думає, щоб дрімучий темний люд міг колись дїйти до перєважаючого впливу в якїхось епохах нових державних устроїв, щоб мертві, як здавало ся, маси, могли пробудити ся народом. Ніхто не підносить живої могочої гадки. Загїпнотїзовані неначє бюрократизмом, не думали наші батьки о зближеню до селянства, над котрим однак працювали з великим нераз пожертвоуванєм.

Не бракувало в тїм поколїню святичеників, що попередали Маркіяна, людей високої інтелїгенцїї, європейської культури, були між ними люди прямо великі гадкою, організаційним змислом, талантом кермоваия публічних справ.

Але не було чоловіка, котрий видїв будучність і вказував дороги будучности. Було в культурї наших людей в тїх часах щось неширокого, щось офіційального, щось формального, щось мертвого. То були поколїня, що без надїї клали ся в грїб — послїдні свого рода і свого типу.

При тих відносинах підняє прапор новий, кїнути іскру нової великої гадки, на се потреба було великої душі, душі великого апостола, чоловіка, що „отъ Бога посланъ“ став би ся великаном грядучим у перед і ведучим у перед весь народ. Тим апостолом для Галицької Руси став Маркіян Шашкевич. Молодий, слабонький, умираючий на сухотї, парох в убогїм селї, був однак великим апостолом і провідником народу. Формалїзмови, мертвотї бюрократїї минулих поколїнь протїставив не плян реформатора, не розмах агїтатора, не мудрїсть полїтика, а простоту і щирїсть доброго сільського святиченика.

Его апостольський дух, его святиченичє ревність вказувала єму, що душпастир мусить трафити до сердець вірних, а щоб трафити до сердець своєю проповідю, треба до людей промовляти їх бесїдою. Гадка покїрнєнка, без шуму, без претенсїї, стала ся однак підставою нашого народного відродження. Ми днесь розумїємо, що се гадка апостольська, примїювана від апостольських часїв в проповіданю Євангелїя в душпастирській працї. Але на Руси в першїй половинї XIX. стол. сего не розумїли. Ми тепер знаємо з власного щоденного досвїду, що до людських душ не можна трафити лиш сею дорогою, що зі вглядїв душпастирських євангелїських треба до народу промовляти его бесїдою і не лиш бесїдою, треба добирати его способїв говорєня, его образїв, порївнань винятїх з уст народу. Ми се знаємо і розумїємо, чому першою школою проповідничої форми се розговори, оповїданя, переданя, піснї підслуханї від тих простих і неписьменних, помїж котрими однак частїйше знайдуть ся правдивї користа в уживаню слова, чим помїж нами, що кїнчили школи. Аж дивно, що тодї віхто з наших батьків сего не розумїв, я сказав би аж встїдно, єсли би Євангелїє не було переповненє таких гадок, котрих довгї передпоколїня „видяще не видять“, аж прийдє гєнїй, котрий в старих переданях находить скарби животворної гадки.

Що Маркіян уживаючи бесїди народу, був великим естетом, лїнгвістом, поетом, не

менї в се входити. Не буду також розводити ся над тим, як ревним був, побожним святичим святичеником. Зверну лиш Вашу увагу, мої Панове, на одну еще сторону Маркіянової ідеї, що прямо і виразно не висказана в его творах, єсть однак двома его душї, тлом его цїлої творчости.

Зворот до народної бесїди, був лиш внїшним знаком-символом, сказав би я, иншого звороту, більше внутрішнього — і для того укритого, менше свїдомого, а більше гєнїяльного і жєтєдайного звороту до культури народа — сеї культури несвїдомої, неписьменної, котру ми, інтелїгентїї, мало знаємо, котра однак всім нам дорога, бо своя, бо рїдна, і не лиш дорога, а так потягаюча, як нїяка инша сила. Зворот Маркіяна до народа став ся для Галицької Руси, а передовсім для нашого духовенства могочим голосом, на який днесь еще дрозь зворушеня переходить нам по тілї: В Народ! Днесь еще, з віддалєня 60 лїт і в кождим днем більше се слово стає ся прапором руского духовенства. Йти в народ, щоб его підносити, боронити, просвїчати, щоб его спасати, за него вмирати — се наш ідеал.

Се праця духовенства — се історїя нашого відродження. Значїня супільного і економїчного, які тому слову надає наше поколїнє, в Маркіянових творах не знайдемо, але без сумнїву наша гадка, наша праця — праця цїлої рускої інтелїгенцїї, чїж не є она консеквенцїю Маркіянової ідеї, чи не містять ся в нїї.

Цїле наше народне відродженє має сей характер — повільного пробуджуваня народних мас; а сего характеру не мала би сама історїя XIX. столїтя, єсли би наш патріотизм не мав сеї цїлі, сего значїня і напряму в люд, в народ.

В рускїм патріотизмї Галичан мало історичних традицій, мало державної полїтичної гадки, але за те на цїлій лїнїї визначне, характеристичне елементарне в народ! Всї маємо се повяте, що люд се наша сила, що праця для него — наша задача, що его добро то наша будучність.

Що Маркіян був першим, котрий сєю дорогою вказав більше житєм своїм і дїланєм як словом — в тїм треба подивляти его дїяльність, інтуїцію, що кільканаїцять лїт наперед видить прямо, то до чого нарід іде.

Нам днесь легко зрозумїти, що віддаляти ся від народу се є сказувати себе на смерть, що в его руках житє, що треба нам до народа зближати ся, йти в нарід, щоб его піднести, не щоб утверждати в нїм те, що в нїм може злого, що треба єму давати те, що маємо доброго, — а не відбратї єму те, що доброго має, і не накардати єму те, що у нас злого, або не відповїдає его потребам, его душі, его житю. — Се днесь добре знаємо і розумїємо, як конечно рїчу знати нарід. Але днесь ще нераз не вміємо трафити в сїю міру, коли зближенє до народа, єсли не перєстає бути житєвим впливом — не стає ще самою цїкавостїю фольклориста, — днесь

зложити пословицю: „Po śmierci każda, a za życia jeść nie dadzą“; однак доля нашого галицького письменника справді одна з найгірших, дарма, що ми при всякій нагодї кладемо таку вагу на народну мову і письменників, що нею орудуєть красше, як инші; дарма, що ми у святичїм одушевленю з великою повагою повтаряємо Шевченкову думку: „І на сторожі коло їх поставлю слово“.

Тепер уже багато дїячїв ставлять на сторожі зароду своє „слово“, але література ще далеко не зазнає такого поважання, на яке заслугує.

Ми знаємо, що у всіх наших землях, на Україні, в Галичинї і на Буковинї, наше відродженє почало ся не чим иншим, тільки літературою, що першими провідниками народу були не полїтики, лишє письменники-поети. Але як мало було у загалу зрозумїня для літературної працї, особливо у нас в Галичинї і на Буковинї! Властї сконфіскували „Русалку Дністрову“, а загал на довгі лїта „skonфіскував“ і самого Маркіяна так, що протягом цїлих десятирок лїт, аж до 80-их років мин. стол., ми мало що находимо в часописях і споминах про нього. Перше дали ми вмерти цїлому поколїню людей, що знало Маркіяна і часи его, і тільки потїм нагадали собі, що

треба би щось про него більше знати, а тепер, у 100-літні роковини уродин, складаємо святичїні статї і спомина — про підлиську гору і дуби, що їх Маркіян осїпїував, бо ті ще живуть... Та нї, вдало ся нашим ученим повїднєхотити по архївах богато відомостий про Маркіяновї часи. Сї відомостї без сумнїву інтересні, але они тільки стверджують думку, що варто було і від живих людей неоднє записати, варто було заняти ся Маркіяном щирїйше і за житя і зараз по смертї, а не чекати, поки вимруть всі его товариші. Та красше пізно, як нїколи подякувати письменникови, хоч яким небудь способом, хоч по смертї... Се не придасть ся вже покїйникови, але придасть ся живим.

Найкрасшій час, найщирїйших поклонників і читачїв мали наші письменники в Галичинї в 60-тих роках мин. столїтя. Праця і часи Маркіяна не заважали так в розвою Галицької Руси, як сї 60-ть роки. Оден і той сам дух романтики панував і в 30-их і в 60-их роках, але одушевленє громади по 1861. році було куди більше.

Оден з найрухливїйших громадян тїх часїв, пок. о. Данило Танячєвич, в листї до Федьковича з 1886. р. згадує 60-ті роки такими гарними словами: „О! бо вже не бога-

така незавидна доля, правда, стрїтила не лише Маркіяна; і Поляки мали причину

ще часом трудно відчуті більше чим порозуміти, що можна, що треба, що вже не годять ся живому організмови нашого люду давати або відбирати.

Маркіян знова чи незвичайно субтільною інтуїцією, чи високим естетичним змістом, чи апостольським духом, що всюди каже добра улюбленого шукати, є типовим клясиком між писателями, котрі з уст люду учили ся бесіди, ніколи тривіальним, не уживає майже ніколи слів, котрих не уживає варі.

Що сей, котрий в Галичині перший до люду звернувся, був священиком, добрим, ревним, побожним священиком, се наша слава, з того днес ми, священики, гордимо ся; але се знаменне в історії нашого відродження, се знаменне і в теперішній добі.

Хотіти рішати о культурі, о долі руского народа без руского священика, се така сама доктрина, віддалена від життя, перенесена десь з вишого світу, як та друга, котра хотіла би о народній бесіді і культурі без народу, без люду рішати.

Стоячи днес над гробом того священика, що в праці для народа положив молоде життя, а так могуче вплинув на его долю, як же не смінути о тих довгих рядах і численних поколіннях руских священиків, що нераз при недостатку, при трудностях і клопотах, однак так вірно і щиро діяли до люду руского селянина. Жертвою, трудом цілого життя, нераз майном, а завжди щирою, доброю радою, і завжди готовою помічю, а при тим так як сей Маркіян, з простотою і з ревністю апостола, всюди ставав сільський, руский священик до бою чи до праці, де лиш сего вимагала потреба руского народа. Як же не тішити ся, що днес над гробом Маркіяна навіть ті, що воліли би не видіти священиків в народних торжествах, мусять признати, що если ваш нарід в тисячлітній недолі і долі не стратив своєї мови і культури, если діждав ся світлої епохи відродження, если має поважні — Богу дякувати — ряди інтелігенції, котра его хвалою і силою, то не малу в тим заслугу мають ті наші священики, що, як Маркіян ціле життя бороли ся з противностями і десь з позичених грошей видавали якусь хосенну для народа книжочку, і послідній гріш на народні видавали ціли, щоби в тридцять-котримсь році життя вмирати на сухоти.

Але коли могли при слабих силах віддавати великі услуги народови, если могли самі під тягаром упадати, а однак нарід вести до ліпшої будучности, то лишень для того, що були, що суть учениками того, котрий в 33 році життя по довгих трудах і борбах, по життю убогим, але переповненим надлюдських жертв і зусиль, живе за нарід поклав на Голгофті.

І если днес, стоячи над гробом Маркіяна, маємо неваче почуте, що хотіли в могилі спочивають мертві кости, дух его живе і живе его ідея. Если днес мимо волі моголу, над котрого стімо, уважаємо за символ життя більш чим за знак смерти, то в великій часті для того, що гріб ученика, християнина, апостола все вдалека подібний до гробу учителя, з котрого людскість від віків і во віки черпає все божественну силу до божественного вічного життя.

З радісним серцем вертали учасники Маркіянового торжества з личаківського кладовища, відспівавши народний гимн: „Ще не вмерла Україна; всім тиснули ся на память пророчі слова Маркіяна: „оживем, брати, оживем“. І ми дійсно ожили і живемо і жити будемо.

Вечером виповнили львівські Русини всі читальні і товариства по береги, а в кождім з них відбували ся відчити на тему життя і діяльності Маркіяна. В салі „Народного Дому“ зібрани ся ученики середніх шкіл для пошанованя пам'яті Маркіяна концертом, а в салі Яд Харузім відіграла дружина львівського людового театру виставу: „Ніч під Івана Купала“.

Так опрочела львівська Україна перший день Маркіянових торжеств.

Дуб Маркіяна Шашкевича в Підлісся.

(Під дубом стоять місцеві Соколи; в літі 1910 р.).

Маркіян Шашкевич як перекладчик.

(Замітки Ол. Барвіньського).

Письменська спадщина Маркіянова зовсім не богата, але вельми важна і цінна. Своїми творами дав він у Галичині почин новій добі народного письменства, а навязуючи до літературних починів на Україні, положив підвалини до розвитку одноцілої мови українсько-рускої і письменства. Однак его дух обняв не тільки всю Україну-Русь і в коротковічній діяльності витичив і намітив межі і цілі наших письменських змагань, але сягнув також, як висловив ся про него Я. Головацький, у „широкий світ — Славянщину“. Познавши основно не тільки нашу устну словесність народну і старинну літературу, переспівав Маркіян новочасною мовою рускою „Пісню про похід Ігрія Святославича“, і сягнув також до поетичної скарбони інших славянських народів, а передовсім Поляків, Сербів і Чехів. Гоцанського „За

mek kaniowski“ припав ему до серця темою з укр.-руского життя, але з сеї поеми вспів він переложити тільки невеличку частину. З сербської мови переложив кілька народних пісень, а хто знає, чи не був би забрав ся до перекладу історичних дум, відомих ему з видання Вука Караджича, колиб не так рано перервалась нитка его життя і колиб не завяв ся був так запорадливо чеськими поетичними творами, котрими тоді одушевляли ся не тільки славянські поети і учені, але й князь вімецьких поетів Гете вважав Іх яко „зовсім неоцінені останки старинних часів“.

Як „Слово о полку Ігоревім“ живими картинами рускої бувальщини спонукало Шашкевича подати сей величний твір в новочаснім перекладі, так і слава минувшина чеського на роду, зображена в Короледворській рукописі, припала вельми до вподоби ему і иншим тодішнім письменникам українсько-руским, що

пачали переспівувати сї твори українсько-рускою мовою вже в тих часах, коли ще ледви деякі голоси відозвали ся з сумнівами що до автентичности сих творів чеських.

Тоді, коли Шашкевич забрав ся до перекладу Корол. рукописи, а побіч него також Вагилевич, були вже напечатані два повні видання чеські (1819 і 1829 р. в Празі), а також німецький переклад проф. Свободи (Третьє зменшене виданє з переспівом на нову чеську мову появилось ся 1836 р.). Сими виданнями користував ся Маркіян, а крім того імовірно також московським перекладом А. Шишкова з 1820 року, вид. в Петербурзі. Заходи над перекладом Короледа, рукописи почав Шашкевич в самих починах своєї літературної діяльності, бо вже в „Русалці Двістрівій“ появились чотири пісні в перекладі: Китиця, Олень, Лишена і Завуля, а відомий его приятель і дорадник, чеський учений а описля професор університету в Празі, Ян Православ Кавбек, напечатав 1838 р. у „Časopis Českého Muzeum“, XII. річ-

нику, 3-ім випуску, у розвідці „O Králedvorském Rukopisu“ Маркіянові переклади Китиці, Рожі і Лишеної рівнобіжно з перекладами Вагилевича сих творів, а крім того ще й переклад Вагилевича Суд Любушини. Независимо від тих перших перекладів Корол. Рукописи М. Шашкевича і І. Вагилевича, появили ся майже сучасно (1839—43) переклади деяких єї частин Костомарова (Є. Галки) і Метлинського (А. Могіли). Костомарів печатав переклади: Рोजа, Квіточка, Вінок, Ягоди, Олень і Турнія в тим часі (1839—43, в літературнім додатку до „Русск. Инвалида“, в „Укр. Баллади“, в альманахах „Сніг“ і „Молодик“ а Метлинський: Бенес Германов, Олень і Сиротинка в „Думки і пісні та ще дещо“ 1839, а переклади І. Срезневського: Завуля і Жайворонки появили ся в 4-ім виданю Корол. Рукописи в Празі 1843 року.

Ще і в 50-их рр. XIX ст., коли вже на добре розгоріла ся борба між противниками автентичности Корол. Рукописи (як Макс Бідінгер, Ю. Фейфалк а навіть проф. Шембера) і єї оборонцями, появили ся ще рускі переклади частин сего твору (в Зорі Галиц. 1853, Жайворонки, означені буквами Н. Б., там же 1856 сімох частин в перекладі М. Онуфрієвича (Попеля) з розвідкою про Корол. Рукопис, і в „Ниві“ 1865 р.) а також цілого твору, імено Ст. Руданського з розвідкою в У. т. его творів вид. А. Кримським у Львові 1901, (але переклад довершений 1860 р.) і Ів. Верхратського, з переднім словом, у Львові 1879.

Найдавайший переклад цілости Корол. Рукописи (окрім пісні до Вишеграду і про короля Вячеслава) довершив Маркіян Шашкевич між р. 1837 (коли появили ся в „Двістрівій Русалці“ деякі частини), а 1843 р., роком его смерти, як се також зазначає п. М. Тершаковець в „Записках Наукового Товариства ім. Шевченка“ в LXVIII. вип. з 1905 р., де напечатав в перше повний текст Корол. Рукописи в перекладі М. Шашкевича із своїми замітками і вступною розвідкою і з замітками перекладчика *).

При нагоді ювілею столітних уродив Маркіяна, коли оцінюємо письменську, народно-просвітну та культурну его діяльність, годить ся звернути бачність нашої суспільности і на сей Маркіянів переклад Короледворської Рукописи, дарма, що її вважають підробленим твором. Бо хоч сей твір не має нині по думці учених дослідників значня і ваги найдавнішого в Славянщині поетичного пам'ятника, то мимо того має він свою велику літературну вартість, а доказом сего є обставина, що переспівували его на всякі славянські і неславянські мови визначні поети, а над его науковим поясненєм трудили ся

*) Замітити годить ся, що в науковім виданю треба було відділити окремо примітки Шашкевича від приміток п. Тершаковця.

то нас, тих старих товаришів, що витали зорю народного нашого відродження, а витали з таким чистим серцем, так глибоко відчуваючи те святе благовістуванє, справді від сьвята, коли то кождий прояв новий пламенний нашого рідного слова, кождий вірш, кожда повісточка родили жар сьвятій і животворній, — коли то і Твої пісні і думки, Кобзарю мій дорогий, попереписувані, нім були видруковані, облітували, мов райські птиці і голубили рідні, щирі, молоді душі**).

Кождий вірш, кожда повісточка родили сьвятій і животворній жар... Справді так було — се не видумка. Листа з тих часів свідчать про се. Інший громадянин з тих часів, о. Остап Цурковський, писав у „Зорі“ 1888. ось що про Федьковича:

„Федьковича я не мірів звичайним поглядом, а дивив ся на него під тим вражінєм, яке зробив він у мойй душі своєю лірою; я бачив перед собою Бояна-поета, котрого животворна пісня гула по нашій з просоня прокинувшій ся країні, перед котрим, в намірі мого поважання для него, дрожала душа і

веначе говорила: „не гідний я розв'язати тобі реміньчика у сапога твого“. Щоби се зрозуміти, не завадить сказати, що я був оден з тих, що то виростили в часі нашого відродження по році 1860., в часі повного ентузіязму. де то немов на голос труби Архангела Руси, адавало ся, воскресло давнє козацтво, повне благородного завзятя, козацтво-товариство, що перекликувало ся по усім закуткам одним всім зрозумілим окликом: „пугу“, що мало одну мисль, одну душу; де адавало ся, що наче справдили ся слова нашого старшого Бояна, Тараса Шевченка, що недолітки поросли в гетьмані. Під такий то час явив ся між нами Юрій Федькович, що для сего молодого козацтва мав таку приману, як невідступний колись то від козацтва-лицарства кобзар лірник, котрий оспівуючи тодішні пригоди, козацку славу, одушевляв до нових посв'ячень, і являв ся в Іх очах, як божий чоловік. І справді поезія Федьковича була тим теорбаном, при звуці котрого набирали молоді борці і того то сьвятого патриотичного огню, котрий, не в догану кажучи, чогось-то потах у теперішньої молодіжі.“

Такого поважання зазвали тоді й інші письменники, покійні і живі, хто більше, хто

менше, але всіх радувала Іх праця. Потім прийшло москвофілство, розпаностило ся і заморозило то сьвяте одушевленє молодих людей; галицькі письменники, як Климович, Заревич, Вол. Шашкевич і інші старші і молодші змарнували ся, не розвинувши своїх талантів. Суспільність взяла на душу великий гріх, замкнувши свої уха і серце на голоса людей, що мали щось народови сказати та, не доспівавши пісні, замовкли.

Прийшли 80-ті рока.

Найвизначнійший з тих часів письменник, Іван Франко, довгі літа добивав ся уваги у громади і переживав такі часа, що навіть до „Просьвіти“ не хотіли его приймати. А коли перед несповна 20 літами відважив ся в розпущі сказати, що не любять Русинів, зараз ему публіцист з „Діла“ відчитав проповідь на тему патриотизму. Патриотичного публіциста люди вже давно забули, а Франко, дав громаді багато такої праці, що его переживє. Та чи так повинно скласти ся відношенє народу до письменника, як склало ся нарешті в сїм випадку, про те можна би також багато говорити. Здасть ся, поет не так собі его й тепер уявляє..

Щож казати про інших, ще молодших, що також починали „співати“ і, не скінчив-

ши пісні, замовкли? У живій, рухливій суспільности потрібні не лише такі літературні пекарі, що печуть весільні та великодні паски; потрібні й такі, що печуть щоденний хліб на ужиток. У нас, в Галичині таких письменників все було мало; суспільність почала вдоволати ся публіцистикою, забула великих і малих — і тільки у сьвятоточих хвилях нагадувала собі „апостолів слова“. Таке відношенє до письменників і письменства тягне ся по нинішній день мимо того, що зміємо вже пошанувати покійників. Наша суспільність все ще нагадує своїм поступовлаєм афоризм Шлегля: „Автор, котрий хоче стати безсмертним, повинен умерти з голуду...“

Сьвято Шашкевича нагадує нам сю незавидну долю галицьких письменників. Шашкевич не має в чого звернути сусідови малій довг (40 зр.), а вчєра зложили на могилі его, рахованих 361 вінків, до котрих самі ленти коштували в десять більше, ніж 40 зр., що Іх Шашкевич не мав.

Такі маніфєстациї, як вчєрашня, підносять духа загалу і з того боку мають величезне значінє. Колиб они ще навчили загал, підирати письменство і письменників, значінє Іх було би ще більше. М.

*) Матеріяли до життєписи Федьковича, стор. 320.

учені такої міри, як Шафарик, Палацкий, Іречек ітп. Перекладом сего твору Маркіян Шашкевич збогатив і нашу поетичну ниву і виявив силу, гнучкість, красу та здібність українсько-руської мови до вислову високопоетичних почувань.

А можна буде тим легше оцінити літературну вартість Маркіянового перекладу, коли порівнаємо його до довершеним о яких 20 літ пізніше перекладом Ст. Руданьського, котрий вправді не знав добре чеської мови, або з перекладом доброго знавця славянських мов, проф. І. Верхратського, довершеним яких 30 літ опісля, та з перекладами деяких частин, Корол. Рукописи довершеними Є. Галкою (Костомаровом), А. Могилою (Метлинським) і Срезневським, маючи при тім на тямці, що кожний перекладчик довершував його зовсім незалежно, не маючи і не знаючи іншого українського перекладу. А коли так ближше розслідимо переклад Маркіяна в порівнянню з іншими, то таки будемо могли признати йому більшу ціну і вартість, як се вчинив п. Тершаковець в згаданій в горі розвідці.

Маркіянів переклад дістав ся в руки Срезневського, імовірно підчас его побуту у Львові в 1842 р., коли то він познакопив ся з Головацьким і Вагилевичом (гл. Др. Свѣнцицький, Матеріали стор. 160) і тоді також давав ему Вагилевич свої рукописи. Головацький посилав і опісля Срезневському деякі грамоти і пісні (тамже ст. 173), а що Маркіян вже тоді тяжко занепадав на здоровлю, отже й не докінчив ще перекладу Любушного Суду, а переложив се докінчене і переписав своєю рукою імовірно Головацький, як догадує ся п. Тершаковець.

П. Тершаковець, вказуючи на великі труднощі, які мав побороти Маркіян Шашкевич, перекладаючи Корол. Рукопис з оглядом на нерівність внутрішньої форми, на невироблену словню нашої письменної мови, особливо що до військових висловів, признає вправді, що Шашкевич привололений був „оперти ся на власних силах“ і „вдовів ся вірним почутєм язиковим“. Однак відменною стороною перекладу вважає, що Шашкевич „старав ся бути вірним оригіналові, може навіть за вірним“, що „нещасливим (!) треба назвати повне нехвалене оригінального тексту“, бо „поет задержав не лиш віршований розмір оригінального тексту, але й чеський лексикон в таких місцях, де ужите українського слова чи фрази, могло нарушити розмір першовзору“. Робить отже заміт Шашкевичови, що в его перекладі „подибуємо цілий ряд чехізмів“, що в тім перекладі „стрічаємо ся зі словами, фразами, нам вноді незрозумілими, спеціальними зворотами, незвичайними для нашого уха“ і що „через треба добре вчитувати ся, аби добити ся якогось змісту“. По тих замітах доходить ся до висновку, що „як поставимо до сего перекладу нинішні вимоги, то він не вдоволять нас з деяких поглядів.“

Сі заміти п. Тершаковця на мій погляд не воесім оправдані і се іменно бажаю тут вказати. Передовсім годить ся зазначити, що ціла вартість перекладу поетичного твору полягає як раз в тім, щоби він також що до віршованого розміру відповідав першовзору, а при тім віддавав також настрої і духа сего першовзору.

З оглядом на се можна сюди віднести слова Montesquieu: „Si vous traduisez toujours, on ne vous traduira jamais“, бо переклад чужого твору тоді тільки сповнає свою задачу, наколи він не тільки гарний, але й вповні вірний наколи зберегає дословну вірність першовзору що в перекладах з одної словянської мови на другу при їх значнім спорідненю лекіне осягнути, як приміром у перекладах славянських творів на німецьку або иншу несловянську мову. Тим то в суперечности з п. Тершаковцем вважаю змагане Шашкевича щасливою і цінною прикметою поета.

(Конець буде).

НОВИНКИ.

— Календар. Ві второк: руско-кат.: Маркіяна; римо-кат.: Геркулана. — В середу: руско-кат.: Дмитрія Вел.; римо-кат.: Кор. 4 муч.

— Відслонене пам'яткової таблиці Маркіяна Шашкевича в церкві духовної семінарії у Львові. Вхід і середину церкви прикрашено смерековими вінцями і цвітами. Перед вівтарем по-

ставлено зелену могилу; на ній стоїть хрест, на переді видніє портрет Шашкевича. Вазони різнородних цвітїв зам'яли кругом каміну могилу. Перед 10. годиною почали сходити ся вірні; кожний входить у святотчнім піднесім настрою і тихо займає своє становище. Ось і ввійшов до церкви Ексц. Митрополит. Его вбирають до Служби Божої. Люди тимчасом наповнили битком цілу церкву. Почала ся Служба Божа і загомонів могучий гарний хор патомців. Перед престол до відправи станули: Ексц. Митрополит, оо. мітрата Білецький і Туркевич, оо. кривошани: Дольницький, Мельницький, Чапельський, Крижановський, Бачинський, о. віцерект. Паньківський і о. крил. Войнаровський; дякони о. Куніцький і о. Яремко. По відчитаню Євангелія появи ся на проповідниці о. ректор Боцяні і виголосив про Маркіяна промову. Згадав злиденне жите его молодости і пізнійший его вік — вік боротьби і муки і стражданя за свій нарід. Ми мо всяких перепоп, Маркіян заохочував до народного діла ще других своїх товаришів і сіяв на пустім перелозі животворні зерна. На кінци звернув ся бесідник до могили Шашкевича з присягою, що за ним піде ціле українське духовенство.

По службі Божій все духовельство і цілий зібраний народ вийшов на двір, де відкрито пам'яткову таблицю. Се мраморна, значно велика таблиця, вмурована в стіну при вході церкви із виритими великими золотими буквами: „В сѣм храмі молив ся за відроджене руського народа Маркіян Руслан Шашкевич“. По сѣм виголосив до зібраного народа коротку, а палку і одушевляючу промову проф. др. Студинський, а питомець Добушовський відчитав про загальне значіне Маркіяна. Хор патомців відспівав ще одну пісню і всі розійшли ся до домів.

— Легат богословів ім. М. Шашкевича. Нині підчас відслоненя пам'яткової таблиці в семінарицькій церкві в честь о. Маркіяна Шашкевича прочитано отсей акт:

Нині якраз минає сто літ від хвилі, коли побачив денне світло великий вістник й подвижник відродженя галицької України о. Маркіян Шашкевич. Ціла соборна Україна святкує торжественно пам'ять сеї хвилі. І ми українські богослови вже від літ приготували ся до участі в сьому торжестві і збрали левти між собою на стипендійний фонд ім. Маркіяна Шашкевича. І отсе ділимо ся радісною вісткою, що по залагодженю формальностей, з новим роком сей фонд в висоті 5000 К (пять тисяч корон) входить в жите.

Львів, 6. падолиста 1911.

Комісія для введеня в жате легату богословів ім. Маркіяна Шашкевича: *Евген Гаєрилюк*, пров. *Петро Каблак*, *Федь Попель*, *Петро Кашуба*.

— Портрет Івана Вагилевича був доси незвісний. Переховує ся він в бібліотеці гр. Баворовського у Львові. Рисував его в р. 1847. на основі дагеротипу польський артист-маляр І. Бартус. Заряд бібліотеки гр. Баворовського дав дозвіл зняти фотографію з рисунка і ми зладили друкарську клішу та ділимо ся вперве з нашою громадою сим портретиком. Пропав слід могили покійного письменника, то нехай бодай сей портретик нагадає нам члена „Руської трійці“, що враз з Маркіяном клав перші основи під відроджене галицької України. *К. С.*

— *Desiderata Marciana*. Під сям заголовком помістив др. К. Лучаківський в „Неділі“ (ч. 43) декілька заміток в яких привадуємо ся між иншим над тим, з якого приводу прогнано Маркіяна з львівської духовної семінарії і пише: „Непрояснена ще доси справа та також з екслюзивно семінарскою“. Що правда, то кожда така велика інституція публична, як наш семінар — по котрій лишив ся ще нині незмінений, ледви шматок городу, по яким проходжували ся Маркіян й его товариші — має свій порядок домовий т. зв. Hausordnung. Сей порядок мусить бути захований... і то захований строго. Одначе, щоб припівнений поворот в семінарські мури з т. зв. ліценції потягав за собою якнайострійшу кару, бо кару виключеня, се хочби на тодішні часи є безперечно за сувора кара. Може бути, що в семінарсьім архіві роздобув би деяку вістку про се; може бути, що в родині Базилиевичів, ще й доси священничій, живе деяка хочби легендарна згадка про сю пригуду. Бож в тім случаю мамохит насуває ся якийсь весний здогад, що стало ся з товаришом ліценції Базилиевичем? — На сі вводи ми зневолені відповісти, що справу екс-

клюзії Шашкевича і Базилиевича з духовної семінарії прояснив вже др. К. Студинський в „кореспонденції Якова Головацького в літах 1835—49“, виданій у Львові в р. 1909 на стр. III своєї передмови, яка вийшла й окремою відбиткою п. з. „Причинки до історії культурного жита Галицької Руси в літах 1833—47“. Там видруковано також акти екслюзії Шашкевича з духовної семінарії (стр. СХІ—СХІІІ) і за ними шукати по архіві нема вже ніякої потреби.

— **Гол. вний Виділ Товариства „Просьвіта“ у Львові** подає до відома, що з нагоди столітних обходів роковин Маркіяна Шашкевича видати в найблизших днях Збірник цікавих споминів і описів. Ціну Збірника подасть ся пізнійше.

Телеграми

з дня 6. падолиста.

Відень. В суботу по полудни відсула ся рада міністрів, на котрій гр. Штіргк предложив програму своєї промови, яку виголосить нині в палаті послів.

Відень. (ТКБ). Правительство внесло п палаті послів предложу закона в справі зарбкових і господарських стоваришень.

Будапешт. (ТКБ). Предсідник палати послів, Березевичі, повідомив гр. Куєна, що нині зголосить своє уступлене. Оноді пополудни намагали ся містопредсідники Кабос і Навай в останне его наклонити, щоби остав ся однак безуспішно.

Члени народної партії праці збрали ся оноді в повнім числі в Будапешті. Правительство зладило подрібний план борби з обструкцією і покликало до Будапешта наджуванів. Та останна вістка каже надіяти ся, що палата буде розвязана і що будуть розписані нові вибори.

Засекуруйте своє майко від огню

В „Дністрі“!

Кожний Русин повинен асекуровати ся від огню, щоби на случай пожежі не понести страти, бо достаток одяницї то добробит цілого народу.

Дий Русин повинен асекуровати ся тільки в руськім товаристві взаїмних обезпеченя

„ДНІСТЕР“

Нема жадного иншого руського товариства асекураційного, тільки один

„ДНІСТЕР“

„ДНІСТЕР“ рахує найдешевші оплати заобезпеченя селянських будинків.

„ДНІСТЕР“ звертає кождорічний чистий зиск своїм членам; на рік 1911 вносить зворот 10%.

„ДНІСТЕР“ оцінює та виплачує шкоди по огни скоро і ретельно, а до комісії запрошує все двох господарів на оцінителів.

„ДНІСТЕР“ дає підмоги руським школам і бурсам, де виховують ся селянські діти.

Люди асекуровані в „ДНІСТЕР“ можуть дістати позичку у всіх великих Банках і в Товаристві взаїмного кредиту „Дністер“.

Власні фонди „Дністра“ вносять з кінцем 1910 року 3,052.250 корон.

„ДНІСТЕР“ приймає обезпеченя на жите у всіх догідних комбинаціях (на дожитте, посмертні капітали, посаги, рентя).

В „ДНІСТЕР“ можна обезпечити від крадежи з вломом движимости всякого рода, а товариства кредитові готівку, цінні папери і векслї за дешевою оплатою премії.

Адреса „Дністра“: Товариство взаїмних обезпеченя „Дністер“ у Львові, у власнім домі ул. Руська ч. 20.

ВЕЛИКА

Илюстрована Библия Старого и Нового Завета

зладжена о. Т. Машаком, одобрена гр.-к. Митрополитим Ординариятм у Львові, видана Л. Ст. Добрянським в форматі великої чвертки 730 сторін печати, 43 ілюстрації, продає ся по ціні 12 К, без пересилки. Замовляти можна в руських книгарнях у Львові або у видавця Л. Ст. Добрянського в Судовій Вишній почта в місци.

(4-4)

Розклад їзди залізниць у Львові.

Відїзд.					Головний дворець.					Приїзд.				
рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночі						рано	перед пол.	по пол.	вечер	ночнн
3:40	8:22*	2:45*	6:05	11:10	Кравів	5:50	9:00*	2:00*А	5:48	9:50				
—	8:45	2:30*А	7:00*	12:35*	Краків	7:30	10:15	1:30*	8:25*	2:22*				
—	—	5:46	—	—	Мшана	—	—	—	7:15	—				
—	—	3:50	—	—	Ряші	—	—	—	1:10	5:40				
6:15	10:40	2:18*	8:46	11:13	Підволочиска	7:20	11:55	2:10*	—	10:30				
—	—	2:35	8:38*	—	Красне	—	8:08*	—	10:10	—				
6:00	9:15*	2:20*	—	10:48	Чернівці	8:05	—	2:05*	—	9:34				
—	9:37	—	—	2:50*	Чернівці	—	—	5:52	6:26*	12:05*				
—	—	3:05	—	—	Станіславів	—	10:25	—	—	—				
—	—	—	6:29	—	Коломия	5:45	—	—	—	—				
6:00	10:02В	1:45	6:50	11:25	Стрий	7:28	11:40	6:45	10:19В	11:00				
7:30	10:02В	1:45	6:50	—	Львоचे	7:28	11:40	4:25	10:19В	11:00				
7:30	10:02В	1:45	6:0	11:25	Пустомити	7:28	—	4:25	6:45	10:19В				
6:35	9:05	3:40	—	10:40	Самбір	8:00	9:58	1:40	9:00	—				
6:35	9:05	2:15А	3:40	10:40	Любін	8:00	9:58	1:40	9:00	12:45Д				
7:35	9:05	—	3:40	—	Сянка	—	9:58	1:40	9:00	—				
7:35	—	2:28	7:49	11:35Е	Рави руська	7:38	—	1:26	8:00	—				
7:35	—	2:28	—	—	Бозаць	—	—	1:26	8:00	—				
7:35	—	2:28	7:49	—	Сокаль	7:38	—	1:26	8:00	—				
6:06	10:05Г	12:30Г	4:18П	8:20А	Бруховичі	7:00	8:3Г	1:26	5:18Г	9:35А				
7:22	—	2:50Г	6:31Г	—	Бруховичі	7:33	11:05Г	1:46Г	7:45П	—				
7:35	—	2:28	7:49	11:35Е	Бруховичі	—	—	3:483	8:00	—				
8:20	10:25Л	1:35В	3:05Д	6:00	Янів	8:15	1:11Л	4:30	9:25Л	10:00В				
8:20	—	—	—	6:00	Яворів	8:15	—	4:30	—	—				
5:18	—	—	6:16	—	Підгайці	—	11:15	—	10:20	—				
5:58	—	—	6:16	—	Винники	—	10:04	—	6:30	—				
7:50	—	2:50	—	—	Столянів	—	—	—	—	—				

Відїзд.					Підзамче.					Приїзд.				
6:30	11:01	2:33	9:09	11:33	Підволочиска	7:01	11:3	1:55*	—	10:13				
—	—	2:52	8:51*	—	Красне	—	7:49*	—	5:16	—				
6:12	—	—	6:30	—	Підгайці	—	10:54	—	8:52	—				
6:12	—	1:30	6:30	10:40К	Винники	7:26	10:54	6:24	9:07	12:00К				
8:12	—	—	5:38	—	Столянів	9:42	—	6:11	9:07	—				

Відїзд.					Личаків.					Приїзд.				
6:31	—	—	6:51	—	Підгайці	7:08	10:36	—	9:36	—				
6:31	—	1:49	6:51	10:59	Винники	—	10:36	6:06	9:36	11:43К				

* поспішний поїзд. поїзд поки що не їдить. А від 1/6 до 5/9. Б від 18/5 до 10/9 в неділі і рим.-кат. свята. В від 7/5 до 10/9 в неділі і рим.-кат. свята. Г від 1/6 до 31/8 щоденно. Д від 14/5 до 10/9 в неділі і рим.-кат. свята. Е лише в неділі. З від 1/6 до 30/9 щоденно. К в суботи і неділі. Л від 1/5 до 30/9 щоденно. Н від 1/6 до 31/8 в неділі і свята. П від 10/5 до 30/9 щоденно.